CZU: 343.53:004 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.68**

CYBERBULLYINGUL – DELICT SPECIFIC NOII ERE DIGITALE

BUCUR Mihaela-Corina,
Societatea Română de Victimologie, Membru fondator,
Universitatea Bioterra din București, Facultatea de Drept, Student,
Școala Postliceală Sanitară "Carol Davila", Profesor titular gr. II,
Birou de Mediator Mihaela-Corina Bucur, Mediator autorizat
ORCID ID: 0000-0001-8904-0436

SUMMARY

In the modern technological era, the Internet has become a main means of interpersonal communication, a virtual social environment has been created where people can meet, debate, act, exchange information and goods. But, simultaneously with the development of new digital technologies, bullying also evolved, transforming into its modern form - cyberbullying, which takes many forms: cyberstalking, flaming, trolling, dissing, trickery, frapping, happy slapping, cybergrooming, sexting, gossip, exclusion, harassment, comments, fake profiles, identity theft, disclosure and cheating. Cyberbullying is similar to traditional bullying through the repetition of aggressions, but there are differences due to the protection of anonymity in the virtual space, but also the fact that the aggressor does not require physical and social skills, but only ICT skills. Witnesses can be enormously numerous in cyberspace, and the sharing of defamatory information by them creates the risk of unlimited dissemination, associated with great psychological trauma for the victim, with potentially fatal consequences. The prevention of cyberbullying refers to the communication and awareness of children regarding the risks of online exposure, through the involvement of parents, teachers, the Police, as well as through the application of public prevention policies and respect for rights in the online environment, especially the rights of children.

Keywords: cyberbully, victim, aggressor, Internet, information and communication technologies (ICT)

INTRODUCERE

În mod incontestabil, Internetul aduce beneficii majore tinerilor privind educația, exprimarea de sine și dezvoltarea socială, însă utilizarea acestuia implică, totodată, riscuri ample, la care copiii sunt mai vulnerabili decât adulții [1, p. 63].

Internetul a devenit unul dintre principalele mijloace de comunicare interpersonală, având capacitatea de a influența foarte mult luarea deciziilor umane, atitudinile, comportamentul și chiar emoțiile. Prin intermediul Internetului, a fost creat un spațiu social virtual în care oamenii se pot întâlni, dezbate, acționa, schimba nu numai informații, ci și bunuri [2, p. 27].

Cyberspațiul este un termen folosit pentru a desemna un mediu de comunicare online care are loc în cadrul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC). Acesta permite conectivitate continuă cu alți utilizatori și acces constant la informații. Cyberbullyingul poate avea și o dimensiune intergenerațională: tinerii pot hărțui adulții, inclusiv părinții, profesorii și alte persoane, într-un mod diferit de lumea reală [3, p. 33]. Oamenii se comportă altfel în lumea virtuală; se întâmplă foarte des ca în spațiul cibernetic să existe o imagine deformată nu numai cu privire la alți indivizi, ci și cu privire la propria persoană.

Odată cu dezvoltarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC), ca apanaj al erei tehnologice, bullyingul a evoluat considerabil, trecând la un cu totul alt nivel, transferându-și formele de manifestare în online și transformându-se în forma sa modernă, numită cyberbullying (bullying informatic).

Accesul facil la TIC conduce la riscul urmăririi și răspândirii violenței, care poate fi vizualizată și diseminată prin intermediul oricărui gadget. Prin urmare, tehnologiile digitale pot fi atât utile, cât timp au o utilizare rezonabilă, benefică, cât și periculoase, atunci când sunt utilizate greșit.

METODE ŞI MATERIALE APLICATE

Această cercetare calitativă a urmărit revizuirea literaturii privind cyberbullyingul, analizând în primă instanță conceptul de bullying - cauzele și consecințele acestuia și apoi cyberbullyingul - descrierea sensului, specific, mijloace, metode, forme, actorii implicați, impact, posibilele strategii de gestionare și prevenire a acestuia.

REZULTATE OBŢINUTE ŞI DISCUŢII

În societatea contemporană, majoritatea persoanelor au propriul telefon mobil, computer, laptop sau tabletă cu acces la Internet și nu este nimic în neregulă cu utilizarea constantă a tehnologiilor moderne de comunicare și a Internetului, atât timp cât nu sunt folosite abuziv, sub forma cyberbullyingului, al cărui specific este că are loc în spațiul cibernetic, în lumea virtuală.

Există o idee larg răspândită și anume că, dacă bullyingul nu are loc față în față, nu este atât de periculos și nu poate provoca prea mult rău potențialelor victime. Adevărul este că, dimpotrivă, consecințele sale pot fi adesea mai grave decât cele ale agresiunii tradiționale, clasice, unde întâlnim atacuri fizice, agresiuni, sau abuz psihologic, dar adesea și atacuri combinate ale unuia sau mai multor agresori

împotriva victimei, în care aceasta nu este capabilă să se apere eficient.

Hărțuirea cibernetică este o formă de hărțuire psihologică, prin care una sau mai multe persoane, în mod deliberat și repetat, maltratează și rănește psihoemoțional o persoană sau mai multe, prin intermediul TIC [4, p. 84]. O serie de manifestări ale acesteia pot intra în domeniul actelor penale [5, p. 3].

În ziua de azi, însă, nu numai elevii și studenții, ci și profesorii devin victime ale cyberbullyingului, dintre care unii nu pot suporta consecințele traumatice și, în cazuri extreme, ajung până la sinucidere.

Bullyingul cibernetic poate fi asociat cu hărțuirea din lumea reală [6, p. 64].

O analiză comparativă a bullyingului tradițional și a cyberbullyingului evidențiază următoarele asemănări și diferențe:

1. În bullying, apare comportamentul agresiv repetat față de unul sau mai mulți indivizi în lumea reală, iar în cyberbullying, agresorul nu trebuie să acționeze în mod repetat; oricine folosește tehnologia de comunicare este un potențial martor, iar echivalentul repetării se produce prin vătămarea dată de amploarea audienței - practic nelimitate [7, p. 95], pentru că cyberbully va partaja conținut neadecvat - fotografii sau informații defăimătoare, care pot fi comentate și distribuite de orice persoană din lume care este conectată la Internet [8, p. 121]; dacă administratorii site-urilor web nu le șterg, atunci, prin diseminare, intensitatea atacului crește, victima este continuu traumatizată, impactul asupra sa se agravează, provocându-i daune psihologice cu implicații foarte grave, chiar fatale;

2. Bullyingul se caracterizează printr-un dezechilibru de putere între agresor și victimă, prin superioritatea fizică și socială a agresorului [9, p. 34-35], în timp ce un cyberbullyingul nu trebuie să fie apt din punct de vedere fizic și social, ci doar să aibă aptitudini de folosire a TIC [7, p. 94], producându-se un dezechilibru de control;

3. Victima din bullying știe cine este agresorul, spre diferență de victima din cyberbullying, care de multe ori nu cunoaște adevărata identitate a agresorului; cyberbullies cunosc beneficiile comportamentului lor agresiv sub formă de hărțuire cibernetică, putând apărea sub o identitate falsă; anonimatul Internetului îi încurajează să nu aibă inhibiții și să poată escalada atacurile, având posibilitatea de a agresa în mod continuu victima, în orice moment;

4. Bullyingul se repetă de cele mai multe ori în același timp și aceleași locuri, care pot fi adesea presupuse, de exemplu: la școală, înainte sau după școală, în timp

ce în hărțuirea cibernetică, atacul este unidirecțional și se datorează faptului că tinerii și în special copiii se deplasează în spațiul cibernetic aproape continuu, astfel încât agresorul îi poate căuta și îi poate găsi oricând și oriunde; cyberbullyingul diseminează foarte repede, ceea ce face să fie foarte periculos, mult mai complex și mai greu de detectat [7, p. 95];

5. În bullying se poate asocia violența fizică, care în cyberbullying este absentă, având loc în spațiul virtual.

În funcție de natura atacului, cyberbullyingul poate fi clasificat în: direct, când agresorul atacă direct victima, și indirect, când nu există o confruntare directă între acesta și victimă, folosind un intermediar, aceasta fiind mult mai periculoasă, deoarece complicii participă adesea la ea fără să știe [10, p. 22-25].

Manifestările tipice ale hărțuirii cibernetice include preponderant: umilirea, calomnia, hărțuirea, înjurăturile, amenințarea, intimidarea, șantajul și urmărirea victimei [5, p. 27].

Cele mai comune mijloace de hărțuire cibernetică sunt constituite de mesajele SMS și MMS, apelurile de pe telefonul mobil, fotografiile și videoclipurile, e-mailurile, chatul, jocurile online, site-urile web sau blogurile și rețelele sociale cu mesagerie instant [11, p. 19].

Cyberbullyingul este un fenomen complex care poate lua mai multe forme de manifestare, realizându-se prin intermediul diverselor TIC:

1. „Cyberstalking” (urmărirea cibernetică) – desemnează însușirea unui comportament de hărțuire intimidant, repetat și escaladat, prin mesaje de amenințare, șantaj, având ca scop crearea unui conflict în viața reală, hărțuitorul solicitând o întâlnire față în față cu victima și amenințând-o fizic. Urmărirea cibernetică devine o problemă globală care creează nu numai noi tipuri de infracțiuni, ci și victime [2, p. 69-70].

2. „Flaming” – constituie discuțiile ostile sau ofensatoare ale utilizatorilor de pe Internet. Un „flamer” atacă alți useri prin mesaje ofensive, după care își intensifică atacurile, hărțuiește utilizatorii care nu îi agrează opiniile, amenință, înjură vulgar, inițiază apeluri telefonice enervante etc [9, p. 26].

3. „Trolling” (întărâtarea) – reprezintă comportamentul unei persoane care dorește să provoace un conflict, prin insultarea violentă a altei persoane în spațiul virtual. De obicei, aceste atacuri sunt personale și generează mânia victimei,

determinând-o să se piardă cu firea și să răspundă negativ [1, p. 65].

„Trolul" poate fi confundat cu „flamerul", fiind cel care adaugă de obicei comentarii nepotrivite sau chiar vulgare în discuție, deseori fără legătură cu subiectul discutat.

4. „Dissing" (insistența abuzivă) – presupune expedierea permanentă de mesaje sau e-mailuri către o anumită persoană, în ciuda refuzului ei de a răspunde și a comunica [1, p. 65].

5. „Trickery" (înșelăciunea) – constituie demersurile prin care agresorul îi insuflă victimei sale un fals sentiment de securitate și de prietenie în vederea câștigării încrederii, astfel încât aceasta să dezvăluie secrete sau informații stânjenitoare, pe care ulterior cyberbully să le posteze online [1, p. 65].

6. „Fraping" (sabotarea) – desemnează modificarea neautorizată, într-un context offline, a informațiilor de pe pagina personală a victimei, atunci când aceasta își lasă un dispozitiv electronic deblocat sau când nu își restricționează accesul la telefon sau computer, incluzând comunicarea în numele acesteia cu persoane cunoscute sau necunoscute, urmărind denigrarea reputației victimei [1, p. 65].

7. „Happy slapping" (înregistrarea prin mijloace video a atacurilor de natură fizică) – se referă la alegerea unei victime de către cyberbully, pe care o filmează în timp ce o atacă pe neașteptate și distribuirea videoclipului în spațiul virtual, sporind astfel gradul de umilință la care este supusă aceasta [1, p. 65].

8. "Cybergrooming" – constituie comportamentul utilizatorilor de mijloace de comunicare online și a altor tehnologii pentru a câștiga încrederea unui adult sau copil printr-o identitate falsă, atrăgându-l într-o întâlnire reală [12, p. 72].

9. „Sexting" – desemnează expedierea electronică de mesaje text, fotografii sau videoclipuri cu conținut sexual; este considerat unul dintre cele mai riscante comportamente, cu consecințe care pot fi fatale, dat fiind că victima este pusă sub o presiune foarte mare, care o poate determina la autovătămare sau chiar sinucidere [12, p. 83].

10. „Gossip" (bârfa) – reprezintă postarea în spațiul virtual a unor declarații publice speculative, ce pot duce la defăimare, la denigrarea reputației unei persoane sau instigarea altor persoane în a adopta un comportament restrictiv față de aceasta [1, p. 65].

11. „Exclusion" (excluderea) – se referă la excluderea din grupuri sau din activități pe Internet (rețele de socializare, bloguri, mediul jocurilor online etc.), a unei persoane,

pentru că nu este considerată demnă de a face parte din acestea. Oamenii sunt ființe sociale, așa că au nevoie de a aparține unui anumit grup, iar dacă o persoană este exclusă dintr-un grup virtual, acest lucru o impactează negativ [1, p. 65].

12. „Harassment" (hărțuirea) – presupune tratarea batjocoritoare constantă și deliberată a unei persoane [1, p. 65].

13. "Comments" (comentarii) – se referă la postarea de reacții negative și denigrante privind unele fotografii, clipuri video sau mesaje, postate de o altă persoană în spațiul virtual [1, p. 65].

14. „Fake profiles" (profiluri false) – sunt acele profiluri create de către agresorii cibernetici ce își păstrează anonimatul, cu scopul de a ușura comunicarea cu victimele pe care le vizează [1, p. 65].

15. Furtul identității - agresorul se prezintă a fi victima sau manipulează relatarea victimei ca și cum ar fi scris-o ea însăși [13, p. 48].

16. Dezvăluire și înșelăciune - presupune difuzarea de informații secrete, personale sau jenante despre victimă, agresorul urmărind să îi producă un rău acesteia în mediul online [13, p. 48].

Atât actorii agresiunii tradiționale, cât și ai cyberbullyingului, sunt împărțiți în trei grupuri: agresorul, victima și spectatorul/martorul. Întrucât hărțuirea tradițională și hărțuirea cibernetică sunt indisolubil legate, caracteristicile actorilor sunt în mare parte aceleași, pentru primele două grupuri, accentul fiind pus pe caracteristicile personalității [8, p. 128-129].

Tineretul modern și internauții în general, care se conectează la Internet zilnic, adesea se comportă nechibzuit, publicând date personale, informații de contact și fotografii pe profilurile lor. Un cyberbuly poate să folosească aceste informații în avantajul său, dar și să abuzeze de ele, ceea ce crește foarte mult riscul ca persoanele vizate să devină victime cibernetice, fiind predispuse la izolare și a nu comunica referitor la problemele lor. Dacă victimelor le este frică să vorbească despre această problemă, s-ar putea să nu poată face față situației, ceea ce poate avea consecințe fatale [14, p. 24-26]. Cyberbullyingul este legat de o mai mare dezvăluire de sine pe Internet, însă cauza sa reală se află de obicei în altă parte [9, p. 63-64].

Metodele de a întrerupe agresiunea unui cyberbully pot fi: ignorarea mesajelor răutăcioase, salvarea dovezilor de hărțuire cibernetică, raportarea agresorului către furnizorii de servicii și site-urile de socializare, blocarea agresorului pe toate

platformele online și pe telefon, iar în cazul copiilor, să comunice unui adult de încredere faptul că este agresat cibernetic.

Deși există recomandări de a scrie agresorului un mesaj public, solicitându-i să se oprească, aceasta nu pare a fi o sugestie adecvată, pentru că cyberbully își dorește ca victima să reacționeze într-un fel sau altul, el va considera că este în avantaj dacă aceasta i se adresează și va fi motivat să continue; dimpotrivă, dacă va fi ignorat, va ajunge să considere inutile strategiile de hărțuire și se va retrage la un moment dat.

În vederea prevenirii hărțuirii cibernetice, părinții ar trebui să comunice mai mult cu copiii lor, sporindu-le gradul de conștientizare față de cyberbullying, învățându-i ce este permis și ce nu este permis în mediul virtual, unde este necesar să fie respectate anumite reguli de comunicare și comportament, care ar trebui să fie similare celui din mediul offline.

Cyberbullyingul este un fenomen relativ nou, dar consecințele sale pot avea un caracter degradant, așa că este necesar să se rezolve această problemă atât cu victimele, cât și cu părinții acestora, cu profesorii sau, în cazuri mai grave, cu Poliția sau cu alte instituții care se ocupă de această problemă.

O contribuție fundamentală o reprezintă, de asemenea, strategiile la nivel de politici publice de prevenție și de respectare a drepturilor în mediul online, cu accent pe drepturile copiilor.

CONCLUZII

O conștientizare mai mare a amenințărilor de hărțuire cibernetică conduce la o mai mare eficacitate a măsurilor preventive. Cyberbullyingul este o problemă globală, acționând ca o amenințare pentru copii și adolescenți, dar și pentru adulți. Este necesar să combatem bullyingul și cyberbullyingul cu toate mijloacele disponibile, deoarece amenințarea cyberbullyingului și nevoia de apărare împotriva acestuia cresc odată cu îmbunătățirea TIC.

BIBLIOGRAFIE:

1. Vevera A. V. și Albescu A. R. *Hărțuirea cibernetică*. În: Romanian Journal of Information Technology and Automatic Control, 2019, 29 (2), p. 63-68 https://doi.org/10.33436/v29i2y201905

2. Hulanová L. *Internet crime against children: the psychology of Internet victims, perpetrators, and crime*. Praga: Ed. Triton – Stanislav Juhaňák, 2012. 138 p.

3. Rogers V. *Cyberbullying: work materials for teachers and pupils and students*. Praga: Ed. Portál, 2011. 145 p.

4. Kolář M. *The pain of bullying*. Praga: Ed. Portál, 2001. 167 p.

5. Krejčí V. *Cyberbullying: the modern form of bullying. Studiu*. Olomouc: 2010. 48 p.

6. Eckertová L. și Dočekal D. *Children's Internet safety: a responsible parent's guide*. Brno: Ed. ComputerPress, 2013. 173 p.

7. Vágnerová K. *Minimizing bullying: practical advice for parents*. Praga: ed. Portál, 2009. 188 p.

8. Ševčíková A. *Children and adolescents online: selected risks of Internet use*. Praga: Ed. Grada, 2014. 212 p.

9. Černá A. ș.a. *Cyberbullying: a guide to the new phenomenon*. Praga: Ed. Grada, 2013. 142 p.

10. Kavalír A. și Rottová N. *Cyberbullying and its prevention: a guide for teachers*. Plzeň: Ed. DragonPress, 2009. 103 p.

11. Kaiserová M. *Cyberbullying and its impact on youth*. Praga: TRIVIS – Higher professional school of crime prevention and crisis management, 2018. Teză de doctorat. 234 p.

12. Kožíšek M. și Písecký V. *Safe on the Internet: a guide to behavior in the online world*. Praga: Ed. Grada Publishing, 2016. 213 p.

13. Šmahaj J. *Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 152 p.

14. Kopecký K. și Krejčí V. *The risks of virtual communication: a guide for teachers and parents*. 2010. 139 p.